Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (ένατο τμήμα)

της 2ας Σεπτεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ελευθερία εγκατάστασης – Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών – Αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων – Οδηγία 2005/36/ΕΚ – Άρθρο 5, παράγραφος 2 – Εμπειρογνώμονας αυτοκινήτων εγκατεστημένος σε κράτος μέλος ο οποίος μετακινείται στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμά του – Άρνηση του επαγγελματικού φορέα του κράτους μέλους υποδοχής, στο οποίο ήταν προηγουμένως εγκατεστημένος, να τον εγγράψει στο μητρώο των παρεχόντων υπηρεσίες σε προσωρινή και περιστασιακή βάση – Έννοια της "προσωρινής και περιστασιακής παροχής υπηρεσιών"»

Στην υπόθεση C-502/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το cour d'appel de Mons (εφετείο Mons, Βέλγιο) με απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Οκτωβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

TP

κατά

Institut des Experts en Automobiles,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Piçarra, πρόεδρο, M. Βηλαρά (εισηγητή), πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του ενάτου τμήματος, και K. Jürimäe, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο TP, εκπροσωπούμενος από τον V. Grévy, avocat,

– το Institut des Experts en Automobiles, εκπροσωπούμενο από τους P. Botteman και R. Molders-Pierre, avocats,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις L. Van den Broeck, M. Jacobs και C. Pochet,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil και την T. Machovičová,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και H. S. Gijzen,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον É. Gippini Fournier και από την L. Armati,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 49 ΣΛΕΕ, καθώς και της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ 2005, L 255, σ. 22), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/55/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013, (ΕΕ 2013, L 354, σ. 132) (στο εξής: οδηγία 2005/36).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του TP και του Institut des Experts en Automobiles (Βελγικού Ινστιτούτου Εμπειρογνωμόνων Αυτοκινήτων, στο εξής: IEA) σχετικά με την άσκηση από τον TP, στο Βέλγιο, του επαγγέλματος του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Στην αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2005/36 διαλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, ότι η οδηγία δεν έχει στόχο να επηρεάσει το έννομο συμφέρον των κρατών μελών να αποτρέψουν το ενδεχόμενο ορισμένοι πολίτες τους να αποφεύγουν καταχρηστικά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου που αφορά τα επαγγέλματα.

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται:

α) ως “νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα”, η επαγγελματική δραστηριότητα ή το σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων των οποίων η ανάληψη, η άσκηση ή ένας από τους όρους άσκησης εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων· ειδικότερα, όρο άσκησης συνιστά η χρήση επαγγελματικού τίτλου που περιορίζεται, βάσει νομοθετικών,

κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μόνο σε όποιον κατέχει συγκεκριμένο επαγγελματικό προσόν. Όταν η ανωτέρω φράση δεν έχει εφαρμογή, επάγγελμα αναφερόμενο στην παράγραφο 2 εξομοιώνεται προς νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα·

β) ως "επαγγελματικά προσόντα", τα προσόντα που πιστοποιούνται από τίτλο εκπαίδευσης, από βεβαίωση επάρκειας που αναφέρεται στο άρθρο 11, στοιχείο α), εδάφιο (i) ή/και από επαγγελματική πείρα·

[…]».

5 Στον τίτλο ΙΙ της ίδιας οδηγίας, ο οποίος επιγράφεται «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών», περιλαμβάνονται τα άρθρα 5 έως 9. Το άρθρο 5, με τίτλο «Αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών», ορίζει τα εξής:

«1. Υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του δικαίου [της Ένωσης], καθώς και των άρθρων 6 και 7 της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη δεν περιορίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών σε άλλο κράτος μέλος, για λόγους που αφορούν τα επαγγελματικά προσόντα:

α) εάν ο πάροχος είναι νομίμως εγκατεστημένος σε κράτος μέλος με σκοπό να ασκεί εκεί αυτό το επάγγελμα (στο εξής αναφερόμενο ως το "κράτος μέλος εγκατάστασης") και

β) σε περίπτωση μετακίνησης του παρόχου σε άλλο κράτος μέλος, εάν έχει ασκήσει το συγκεκριμένο επάγγελμα σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη επί ένα τουλάχιστον έτος στο διάστημα των δέκα ετών που προηγούνται της παροχής στο κράτος μέλος εγκατάστασης, εφόσον το επάγγελμα δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο στο κράτος μέλος εγκατάστασης. Ο όρος για την άσκηση του επαγγέλματος επί ένα έτος δεν εφαρμόζεται εάν το επάγγελμα είτε η εκπαίδευση για το εν λόγω επάγγελμα είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενα.

2. Οι διατάξεις του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που ο πάροχος μετακινείται στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμα στο οποίο αναφέρεται η παράγραφος 1.

Ο προσωρινός και περιστασιακός χαρακτήρας της παροχής εκτιμάται κατά περίπτωση, ιδίως σε συνάρτηση με τη διάρκεια, τη συχνότητα, την περιοδικότητα και το συνεχή χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής.

3. Σε περίπτωση μετακίνησής του, ο πάροχος υπόκειται σε επαγγελματικούς κανόνες, επαγγελματικού, καταστατικού ή διοικητικού χαρακτήρα που συνδέονται άμεσα με τα επαγγελματικά προσόντα, όπως ο ορισμός του επαγγέλματος, η χρήση τίτλων και σοβαρή επαγγελματική αμέλεια που συνδέονται άμεσα και συγκεκριμένα με την προστασία και την ασφάλεια του καταναλωτή, καθώς και στις πειθαρχικές διατάξεις οι οποίες ισχύουν στο κράτος μέλος υποδοχής για τους επαγγελματίες που ασκούν εκεί το ίδιο επάγγελμα.»

6 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Απαλλαγές», ορίζει στο πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', τα εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, το κράτος μέλος υποδοχής απαλλάσσει τους εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος παρόχους υπηρεσιών ιδίως από τις απαιτήσεις που επιβάλλονται στους επαγγελματίες που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός του και οι οποίες αφορούν:

α) την αδειοδότηση, την καταχώριση ή την προσχώρηση σε επαγγελματική οργάνωση ή σε επαγγελματικό φορέα. Προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή των πειθαρχικών διατάξεων που ισχύουν στην επικράτειά τους, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν είτε προσωρινή εγγραφή που γίνεται αυτόματα ή τυπική προσχώρηση σε επαγγελματική οργάνωση ή επαγγελματικό οργανισμό, υπό τον όρο ότι οι διαδικασίες αυτές δεν καθυστερούν ούτε περιπλέκουν με οποιοδήποτε τρόπο την παροχή υπηρεσιών και δεν συνεπάγονται περαιτέρω δαπάνες για τον πάροχο υπηρεσιών.»

7 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/36, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τον πάροχο, κατά την πρώτη του μετακίνηση από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να παράσχει υπηρεσίες, να πληροφορεί προηγουμένως σχετικά την αρμόδια για το οικείο επάγγελμα αρχή του κράτους μέλους υποδοχής. Η εν λόγω δήλωση ανανεώνεται άπαξ ετησίως, εάν ο πάροχος προτίθεται να παράσχει προσωρινά ή ευκαιριακά υπηρεσίες σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου έτους.

Το βελγικό δίκαιο

Ο νόμος της 15ης Μαΐου 2007

8 Στο Βέλγιο, το καθεστώς και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εμπειρογνωμόνων αυτοκινήτων αποτελούν το αντικείμενο του νόμου της 15ης Μαΐου 2007 περί αναγνωρίσεως και προστασίας του επαγγέλματος του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων και περί ιδρύσεως ινστιτούτου εμπειρογνωμόνων αυτοκινήτων (*Moniteur belge* της 2ας Ιουνίου 2007, σ. 28087), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 6ης Οκτωβρίου 2011 (*Moniteur belge* της 10ης Νοεμβρίου 2011, σ. 67853) (στο εξής: νόμος της 15ης Μαΐου 2007).

9 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, σημείο 2, στοιχείο b, του νόμου της 15ης Μαΐου 2007, η ιδιότητα του τακτικού μέλους του ΙΕΑ αναγνωρίζεται σε κάθε φυσικό πρόσωπο που επιθυμεί να εγκατασταθεί στο Βέλγιο ως εμπειρογνώμονας αυτοκινήτων και υποβάλλει σχετική αίτηση, εφόσον προσκομίζει βεβαίωση επάρκειας ή τίτλο εκπαίδευσης εκδοθέντα από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο σημείο 6 του άρθρου 5, παράγραφος 1, του νόμου αυτού διευκρινίζεται ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να εγγραφεί στον κατάλογο των τακτικών μελών του ΙΕΑ.

10 Το άρθρο 6 του ως άνω νόμου ορίζει τα εξής:

«Ο υπήκοος κράτους μέλους της Ένωσης […] που μεταβαίνει για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στην επικράτεια του Βελγίου, προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμα του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων, πληροφορεί προηγουμένως σχετικά το αρμόδιο τμήμα του συμβουλίου του [ΙΕΑ] με γραπτή δήλωσή του, σύμφωνα με το άρθρο 9, [παράγραφος 1], του νόμου της 12ης Φεβρουαρίου 2008 περί θεσπίσεως […] γενικού πλαισίου για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων όσον αφορά την [ΕΕ]. […]»

Ο νόμος της 12ης Φεβρουαρίου 2008

11 Η οδηγία 2005/36 μεταφέρθηκε στο βελγικό δίκαιο με τον νόμο της 12ης Φεβρουαρίου 2008, περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων όσον αφορά την ΕΕ (*Moniteur belge* της 2ας Απριλίου 2008, σ. 17886) (στο εξής: νόμος της 12ης Φεβρουαρίου 2008).

12 Ο τίτλος ΙΙ του νόμου αυτού, ο οποίος επιγράφεται «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών», περιλαμβάνει τα άρθρα 6 έως 11. Το άρθρο 6 ορίζει τα εξής:

«Οι διατάξεις του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που ο πάροχος μετακινείται στην επικράτεια του Βελγίου προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμα στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 7, [παράγραφος 1].

Ο προσωρινός και περιστασιακός χαρακτήρας της παροχής εκτιμάται κατά περίπτωση, ιδίως σε συνάρτηση με τη διάρκεια, τη συχνότητα, την περιοδικότητα και τον συνεχή χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής.»

13 Το άρθρο 9 του ίδιου νόμου ρυθμίζει το σύστημα προηγούμενης δήλωσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 2005/36.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Ο TP άσκησε επί σειρά ετών στο Βέλγιο το επάγγελμα του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων. Από τις 28 Ιανουαρίου 2014 κατοικεί στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου και ασκεί εκεί το ίδιο επάγγελμα.

15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από τα στοιχεία που προσκόμισε ο TP προκύπτει ότι, μολονότι έχει πραγματοποιήσει, από την ως άνω ημερομηνία και μετά, ορισμένες αποστολές στο Βέλγιο, το μεγαλύτερο μέρος της επαγγελματικής δραστηριότητάς του ασκείται επί του παρόντος εκτός του βελγικού εδάφους, οπότε η επαγγελματική δραστηριότητα που ασκεί στο Βέλγιο μπορεί να χαρακτηριστεί ως «παρεπόμενη».

16 Τον Σεπτέμβριο του 2015, ο ΙΕΑ κάλεσε τον TP να εγγραφεί στον κατάλογο των τακτικών μελών του ΙΕΑ, προκειμένου να τακτοποιήσει την κατάστασή του στο Βέλγιο.

17 Ο TP αρνήθηκε να υποβάλει μια τέτοια αίτηση και, στο μέτρο που, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, πραγματοποιεί ορισμένες πραγματογνωμοσύνες στο Βέλγιο, ζήτησε την εγγραφή του στον προσωρινό και περιστασιακό πίνακα εμπειρογνωμόνων αυτοκινήτων, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 9 του νόμου της 12ης Φεβρουαρίου 2008.

18 Ο ΙΕΑ θεωρεί ότι ο TP, ασκώντας το επάγγελμα του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων στο Βέλγιο χωρίς να είναι μέλος του ΙΕΑ, ασκεί μη σύννομη και αθέμιτη δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, τον ενήγαγε ενώπιον του tribunal de commerce du Hainaut (εμποροδικείου Hainaut, Βέλγιο), προκειμένου να του απαγορευθεί η χρήση του τίτλου του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων, καθώς και η άσκηση του επαγγέλματος αυτού στο Βέλγιο.

19 Ο TP άσκησε ανταγωγή ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ζητώντας να διατάξει την εγγραφή του στον προσωρινό και περιστασιακό πίνακα εμπειρογνωμόνων αυτοκινήτων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6 του νόμου της 15ης Μαΐου 2007.

20 Με απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2017, το tribunal de commerce du Hainaut (εμποροδικείο Hainaut) δέχθηκε την αγωγή του ΙΕΑ και απέρριψε την ανταγωγή του ΤΡ. Στις 15 Φεβρουαρίου 2018, ο ΤΡ άσκησε έφεση κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

21 Με απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2019, το αιτούν δικαστήριο έκρινε παραδεκτή την έφεση του ΤΡ και αποφάνθηκε, βάσει των εγγράφων που αυτός προσκόμισε, ότι ο ΤΡ διαθέτει εγκατάσταση στο Λουξεμβούργο, κατά την έννοια των άρθρων 16 έως 19 της οδηγίας 2005/36.

22 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης η ερμηνεία την οποία δίδει ο ΙΕΑ στον όρο «προσωρινά και περιστασιακά» του άρθρου 6 του νόμου της 15ης Μαΐου 2007, κατά την οποία η προηγούμενη άσκηση δραστηριότητας, εντός κράτους μέλους, σε διαρκή και τακτική βάση, εμποδίζει την αναγνώριση του προσωρινού και περιστασιακού χαρακτήρα της άσκησης της ίδιας δραστηριότητας στο κράτος μέλος αυτό, μετά την εγκατάσταση του ενδιαφερομένου σε άλλο κράτος μέλος. Εν προκειμένω, ο ΤΡ συνεχίζει μια δραστηριότητα την οποία ασκούσε στο Βέλγιο για περισσότερα από 25 χρόνια.

23 Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσωρινός χαρακτήρας μιας παροχής υπηρεσιών πρέπει να αξιολογείται όχι μόνο βάσει της διάρκειας της παροχής, αλλά επίσης βάσει της συχνότητας, της περιοδικότητας και του συνεχούς χαρακτήρα της. Το αιτούν δικαστήριο συνάγει εξ αυτού ότι μια ορισμένη επαναληπτικότητα δεν εμποδίζει, κατ' αρχήν, την αναγνώριση του προσωρινού χαρακτήρα της δραστηριότητας. Εξάλλου, ο προσωρινός χαρακτήρας μιας παροχής υπηρεσιών δεν αποκλείει τη δυνατότητα του ενδιαφερομένου να διαθέτει, στο κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχει τις υπηρεσίες του, ορισμένη υποδομή, όπως ένα γραφείο.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το cour d'appel de Mons (εφετείο Mons, Βέλγιο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 2, στοιχείο b, και του άρθρου 6 του […] νόμου της 15ης Μαΐου 2007 […], όπως ερμηνεύονται σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου της 12ης Φεβρουαρίου 2008 […], ιδίως σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 6, 8 και 9, την έννοια ότι ο παρέχων υπηρεσίες ο οποίος μεταφέρει την εγκατάστασή του σε άλλο κράτος μέλος δεν δύναται, κατόπιν της αλλαγής αυτής σε σχέση με τον τόπο καταγωγής του, εν προκειμένω το Βέλγιο, να εγγραφεί στο τηρούμενο από το ΙΕΑ μητρώο παρόχων υπηρεσιών σε προσωρινή και περιστασιακή βάση, προκειμένου να ασκεί εκεί δραστηριότητα προσωρινά και περιστασιακά; Συνάδει μια τέτοια ερμηνεία με την ελευθερία εγκατάστασης που αναγνωρίζεται από το δίκαιο της Ένωσης;

2) Συνάδουν με τις […] διατάξεις της [οδηγίας 2005/36] οι διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 2, στοιχείο b, και του άρθρου 6 του […] νόμου της 15ης Μαΐου 2007 […], σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου της 12ης Φεβρουαρίου 2008 […], ιδίως σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 6, 8 και 9, ερμηνευόμενες υπό την έννοια ότι για να θεωρηθεί η δραστηριότητα ως προσωρινή και περιστασιακή δεν θα πρέπει ο εγκατεστημένος σε ένα κράτος μέλος πάροχος να παρέχει υπηρεσίες εντός άλλου κράτους μέλους εάν οι υπηρεσίες αυτές έχουν επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα, έστω και αν δεν παρέχονται σε τακτική βάση, ή να αποκτά ορισμένη υποδομή εντός του άλλου αυτού κράτους μέλους;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

25 Εισαγωγικά, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι από τη γραμματική διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί του συμβατού διατάξεως του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης, το Δικαστήριο μπορεί κάλλιστα να δώσει χρήσιμη απάντηση στο εν λόγω δικαστήριο παρέχοντάς του τα ερμηνευτικά στοιχεία τα οποία άπτονται του δικαίου της Ένωσης και τα οποία θα του παράσχουν τη δυνατότητα να αποφανθεί το ίδιο επί της ερμηνείας του εθνικού δικαίου και επί της συμβατότητάς του με το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2020 CTT – Correios de Portugal, C-661/18, EU:C:2020:335, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Όσον αφορά τη διαφορά της κύριας δίκης, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο ΤΡ είναι νομίμως εγκατεστημένος στο Λουξεμβούργο και ασκεί εκεί το επάγγελμα του εμπειρογνώμονα αυτοκινήτων. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται σε «αποστολές» που πραγματοποίησε ο ΤΡ σε διάφορα κράτη μέλη, ιδίως στο Βασίλειο του Βελγίου, πράγμα που συνεπάγεται τη φυσική μετακίνησή του προς το εν λόγω κράτος μέλος προκειμένου να ασκήσει εκεί το επάγγελμά του.

27 Επομένως, αφενός, μια τέτοια παροχή υπηρεσιών εμπίπτει στο άρθρο 5 της οδηγίας 2005/36, του οποίου η παράγραφος 1, στοιχείο α′, θέτει την αρχή ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίζουν, για λόγους που αφορούν τα επαγγελματικά προσόντα, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, αν ο πάροχος είναι νομίμως εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό να ασκεί εκεί το ίδιο επάγγελμα. Συναφώς, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού διευκρινίζει ότι οι διατάξεις του τίτλου ΙΙ της οδηγίας 2005/36 εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που ο πάροχος μετακινείται στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμά του.

28 Αφετέρου, δεδομένου ότι οι περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης εμπίπτουν στον τίτλο ΙΙ της οδηγίας 2005/36, ο οποίος περιλαμβάνει το άρθρο της 5, το άρθρο 16 της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36), δεν έχει εφαρμογή, αντιθέτως προς όσα υποστήριξε η Ολλανδική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Δικαστήριο. Πράγματι, κατά το άρθρο 17, σημείο 6, της οδηγίας αυτής, το άρθρο της 16 δεν εφαρμόζεται στα ζητήματα που διέπονται από τον τίτλο ΙΙ της οδηγίας 2005/36, περιλαμβανομένων των απαιτήσεων που ισχύουν στο κράτος μέλος στο οποίο παρέχεται η υπηρεσία, οι οποίες συνδέουν μια δραστηριότητα με συγκεκριμένο επάγγελμα (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, X-Steuerberatungsgesellschaft, C-342/14, EU:C:2015:827, σκέψη 36).

29 Λαμβανομένων υπόψη των διευκρινίσεων αυτών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, αν το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση του κατά την ως άνω διάταξη κράτους μέλους υποδοχής η οποία, όπως ερμηνεύεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού, δεν επιτρέπει σε επαγγελματία εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος να ασκεί, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμά του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, με την αιτιολογία ότι ήταν στο παρελθόν εγκατεστημένος στο εν λόγω κράτος μέλος, ότι οι υπηρεσίες που παρέχει είναι, ως ένα βαθμό, επαναλαμβανόμενες ή ότι διαθέτει υποδομή, όπως γραφεία, στο εν λόγω κράτος μέλος.

30 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά, είναι αναγκαία η ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 και, ειδικότερα, της έννοιας της «προσωρινής και περιστασιακής» ασκήσεως επαγγέλματος στο κράτος μέλος υποδοχής, η οποία περιλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.

31 Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι επιβάλλεται η διάκριση μεταξύ των πεδίων εφαρμογής της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών και της ελευθερίας εγκατάστασης. Προς τον σκοπό αυτόν, πρέπει να εξακριβώνεται αν ο επιχειρηματίας είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχει την επίμαχη υπηρεσία. Όταν ο επιχειρηματίας είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχει την υπηρεσία, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης εγκατάστασης, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Όταν αντιθέτως δεν είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος προορισμού, πρόκειται για διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, η οποία εμπίπτει στην αρχή της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2018, Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank, C-625/17, EU:C:2018:939, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Η «εγκατάσταση», υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελευθερίας εγκατάστασης, συνεπάγεται την πραγματική άσκηση μιας οικονομικής δραστηριότητας μέσω σταθερής εγκατάστασης στο κράτος μέλος υποδοχής για αόριστο χρονικό διάστημα. Προϋποθέτει, επομένως, την πραγματική εγκατάσταση του συγκεκριμένου επιχειρηματία στο εν λόγω κράτος μέλος και την άσκηση πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας εντός αυτού (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2018, Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank, C-625/17, EU:C:2018:939, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

33 Πρέπει, εξάλλου, να διευκρινιστεί ότι ένα πρόσωπο μπορεί να εγκατασταθεί, κατά την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελευθερίας εγκατάστασης, σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ιδίως με τη δημιουργία δεύτερης επαγγελματικής κατοικίας (απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

34 Αντιθέτως, στην περίπτωση στην οποία ο πάροχος υπηρεσίας μεταβαίνει σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένος, οι διατάξεις του σχετικού με τις υπηρεσίες κεφαλαίου της Συνθήκης ΛΕΕ, και ιδίως το άρθρο 57, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, προβλέπουν ότι ο πάροχος της υπηρεσίας ασκεί εκεί τη δραστηριότητά του προσωρινά (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2018, Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank, C-625/17, EU:C:2018:939, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της «υπηρεσίας», κατά τη Συνθήκη ΛΕΕ, μπορεί να καλύπτει υπηρεσίες πολύ διαφορετικής φύσεως, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών τις οποίες ένας επιχειρηματίας εγκατεστημένος σε κράτος μέλος παρέχει κατά το μάλλον ή ήττον συχνά ή τακτικά, ακόμη και σε παρατεταμένο χρονικό διάστημα, σε πρόσωπα εγκατεστημένα σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη. Καμία διάταξη της Συνθήκης δεν παρέχει τη δυνατότητα προσδιορισμού, κατά τρόπο αφηρημένο, της διάρκειας ή της συχνότητας βάσει της οποίας η παροχή μιας υπηρεσίας ή ορισμένου είδους υπηρεσίας εντός άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί πλέον να θεωρείται ως παροχή υπηρεσιών κατά την έννοια της Συνθήκης ΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 2003, Schnitzer, C-215/01, EU:C:2003:662, σκέψεις 30 και 31, και της 10ης Μαΐου 2012, Duomo Gpa κ.λπ., C-357/10 έως C-359/10, EU:C:2012:283, σκέψη 32).

36 Περαιτέρω, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο προσωρινός χαρακτήρας της παροχής υπηρεσιών δεν αποκλείει το ενδεχόμενο ο παρέχων υπηρεσίες να διαθέτει στο κράτος μέλος υποδοχής ορισμένη υποδομή (συμπεριλαμβανομένου ενός γραφείου), στο μέτρο που η υποδομή αυτή είναι αναγκαία για την εκπλήρωση της εν λόγω παροχής (απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, σκέψη 27).

37 Συνεπώς, η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί με γνώμονα τα προεκτεθέντα.

38 Πρώτον, σε περίπτωση κατά την οποία επαγγελματίας εγκατεστημένος σε κράτος μέλος μετακινείται στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής, στο οποίο διέθετε στο παρελθόν εγκατάσταση, προκειμένου στο εξής να ασκήσει το επάγγελμά του εκεί μόνο κατά προσωρινό και περιστασιακό τρόπο, οι αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους έχουν το δικαίωμα, όπως επιβεβαιώνεται από την αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2005/36, να ελέγξουν την ακρίβεια των δηλώσεων του εν λόγω επαγγελματία προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν προσπαθεί να αποφύγει καταχρηστικά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου περί επαγγελμάτων.

39 Εξάλλου, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν προκύπτει ούτε από τα άρθρα 56 και 57 ΣΛΕΕ ούτε από το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 ή τη νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στις σκέψεις 31 έως 36 της παρούσας αποφάσεως ότι το γεγονός και μόνον ότι ένας επαγγελματίας διέθετε στο παρελθόν εγκατάσταση στο κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να τον εμποδίσει, κατά την άσκηση του δικαιώματός του ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, να ασκήσει το επάγγελμά του στο κράτος μέλος υποδοχής μεταβαίνοντας εκεί από το κράτος μέλος στο οποίο είναι επί του παρόντος εγκατεστημένος.

40 Δεύτερον, από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το γεγονός ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται εντός του κράτους μέλους υποδοχής από επαγγελματία εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος είναι, ως ένα βαθμό, επαναλαμβανόμενες δεν εμποδίζει τον χαρακτηρισμό τους ως υπηρεσιών που παρέχονται, στο κράτος μέλος υποδοχής, «προσωρινά και περιστασιακά», κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36.

41 Τρίτον, από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το γεγονός ότι, στην περίπτωση αυτή, ένας επαγγελματίας διαθέτει στο κράτος μέλος υποδοχής ορισμένη υποδομή, όπως γραφεία, επίσης δεν εμποδίζει, αυτό καθεαυτό, τον ως άνω χαρακτηρισμό των υπηρεσιών που παρέχει στο κράτος μέλος υποδοχής.

42 Τέλος, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 6, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α′, της οδηγίας 2005/36, οι πάροχοι υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας αυτής, απαλλάσσονται από τις απαιτήσεις που επιβάλλονται στους επαγγελματίες που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής και οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, την αδειοδότηση, την καταχώριση ή την προσχώρηση σε επαγγελματική οργάνωση ή σε επαγγελματικό φορέα, καθώς το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να προβλέπει μόνον προσωρινή εγγραφή η οποία γίνεται αυτόματα ή τυπική προσχώρηση σε επαγγελματική οργάνωση ή επαγγελματικό οργανισμό, προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή των πειθαρχικών διατάξεων, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας και υπό τον όρο ότι οι διαδικασίες αυτές δεν καθυστερούν ούτε περιπλέκουν με οποιονδήποτε τρόπο την παροχή υπηρεσιών.

43 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σκέψεων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση του κατά την ως άνω διάταξη κράτους μέλους υποδοχής η οποία, όπως ερμηνεύεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους αυτού, δεν επιτρέπει σε επαγγελματία εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος να ασκεί προσωρινά και περιστασιακά το επάγγελμά του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, με την αιτιολογία ότι ήταν στο παρελθόν εγκατεστημένος στο εν λόγω κράτος μέλος, ότι οι υπηρεσίες που παρέχει είναι, ως ένα βαθμό, επαναλαμβανόμενες ή ότι διαθέτει υποδομή, όπως γραφεία, στο εν λόγω κράτος μέλος.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/55/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση του κατά την ως άνω διάταξη κράτους μέλους υποδοχής η οποία, όπως ερμηνεύεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους αυτού, δεν επιτρέπει σε επαγγελματία εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος να ασκεί προσωρινά και περιστασιακά το επάγγελμά του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, με την αιτιολογία ότι ήταν στο παρελθόν εγκατεστημένος στο εν λόγω κράτος μέλος, ότι οι υπηρεσίες που παρέχει είναι, ως ένα βαθμό, επαναλαμβανόμενες ή ότι διαθέτει υποδομή, όπως γραφεία, στο εν λόγω κράτος μέλος.

(υπογραφές)